

Leto VIII.

Številka 7.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr Danilo Majaron.

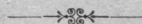

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1892

VSEBINA.

1. I. <i>Kavčnik</i> : O pozivnih pravadah. (Dalje.)	193
2. Dotike prava in naravstva (Dalje.)	201
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Važen razlog dovoliti ločitev zakona od mize in postelje je, ako mož svoje posestvo proda, domovino zapusti in je več let odsoten, ne da bi bil v tem času svoji ženi bivališče naznanil ali za njeno preživljenje kaj storil	208
b) Zaščita posesti razkrojenega drevesa ne glede na posest sveta, kjer je stalo	214
c) Kdor trdi, da je v posesti služnostne pravice, mora dokazati, da jo je pridobil za svojo osebo	218
4. Iz upravne prakse:	
Občinska oblastva morajo samostojno pozvedovati okolnosti, katerih omenja § 31. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888 o zavarovanji delavcev glede kake nezgode	220
5. Razne vesti	221

O pozivnih pravnih.

II. O pozivu pri nameravani stavbi.

(Dalje.)

Zeiller (v svojem komentaru), Schuster (v navedeni knjigi), Stubenrauch (v komentaru), Nippel (v „Erläuterungen“), Randa (v svojih knjigah: „Besitz“, „Eigentum“, „Wasserrecht“) zastopajo nazor, da so na podlogi določb §-ov 364. in 1305. obč. drž. zak. v našem pravu dovoljene vse posredne immisije.

Proti temu nazoru se je prvi obrnil Mages v znamenitih svojih člankih „über Nachbarrecht“, priobčenih v „Ger. Zeitg.“ letniku 1871. Magesu so se potem pridružili: Pfaff v svoji monografiji „über österr. Schadenersatz, 1880“; Unger s prej navedenim člankom v „Grünhut's Zeitschrift“, konečno pa Steinbach v „Jur. Bl.“ letniku 1888, št. 21 in 22 s članki „die Rechtsgrundsätze, betreffend den Ersatz von Vermögensschäden.“

S tem vprašanjem bavi se je tudi shod avstrijskih odvetnikov leta 1887., kjer so referent dr. Neumayer, predlagatelj dr. Brunstein in dr. Rabel zastopali Magesov nazor, ne da bi jim kedo protivil se, ob enem pa priznavali, da so določbe obč. drž. zakonika v tej reči jako nedostatne in zahtevali so zato, da je ustanoviti legalne servitute.

Kar se tiče prvega nazora, to pravi Nippel: če je prememba, katero povzroča uporaba lastninske pravice v lastninski pravici kakega drugega, le sredstvo tej uporabi, potem se dogodi pravi poseg v tujo lastnino, kajti v tem slučaju ne uporabljam neposredno svoje lastnine, ampak tujo lastnino v korist moje; kjer pa tega ni, kjer je prememba le posledica, ne pa sredstvo uporabe, tam ni pravega seganja v tuje pravice.¹⁾

¹⁾ Prav tako Stubenrauch. A Zeiller se v svojem komentaru izraža jako splošno, vendar pa je posneti nazor, da so posredne immisije dovoljene.

Randa trdi, da zakon pod izrazom „Eingriff“ (§ 364. obč. drž. zak.) razumeva le tako vplivanje na tujo stvar, katero bi ustanovilo kako afirmativno služnost, ali pa kako drugo stvarno pravico uporabe tuje stvari, ne pa tudi posrednih immisij, kajti avstrijsko pravo ni na stališči rimskega prava, ki immisije le dovoljuje, ako ne prestopajo mere navadnega nadlegovanja. Koliko posredne immisije v našem pravu niso dovoljene, to določajo posamični specialni zakoni in presojo o tem prepuščajo upravnim oblastvom.

Kar se tiče protivnega nazora, to navajam najprvo mnenje Mages-ovo. Ta pravi mej drugim: Določba §-a 1305. obč. drž. zak. se tolmači napačno, kajti prezira se, da je ta § ponarejen po rimskem reku „nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur“. Ako sme upravičenec uporabljati svojo pravico navadno po celem obsegu, dasi s tem drugemu škoduje, tako mora vendar pogoj tej uporabi vedno biti to, da se ne zadevate dve pravici jednake vsebine in jednake moči druga ob drugo. Ne more biti lastniku dovoljeno, vporabljati svoje pravice tako, da čez njeno matematično mejo pošilja taka telesa ali take moči, ki posredno ali neposredno segajo v tujo lastnino. Dispozicijska pravica lastnikova je le takrat neomejena, ako si jo mislimo ne gledé na razmerje s sosedom. Zaradi te razmere pa je lastnik prisiljen, zdržati se takih dejanj, katera, če tudi le po posledicah, povzročujejo premembo v sosedovi lastnini. Vendar pa tega načela ni smeti izvajati z vso doslednostjo, kajti sicer pridemo do ekstrema, protivnega onemu, v kateri dospejo zastopniki absolutne teorije lastninske pravice. Pravo mejo more določiti le umetnost praktičnega življenja, znanost more ustanoviti le splošna določila.

To mejo določa potem Mages tako-le:

- a) Pri lastninski pravici je pred vsem ščititi njen vžitek. Poškodba lastnine, ne da bi si lastil vlade nad njo, je pa pravno le tedaj pomenljiva, kedar povzroča zmanjšanje užitka, zmanjšanje imetja;
- b) narava vstvarja stanje, ko temu kaj podeljuje, drugemu kaj jemlje, ne daje pa pravic. Premembo v tuji lastnini mora torej povzročiti človeška roka. Če je premembo povzročilo le vplivanje naravnih močij, za to lastnik ni odgovoren;

- c) lastnina sega le do svojih mej. Če ima korist po ugodni svoji legi in jej sosed, uporablja svojo lastnino, to ugodnost odvzame, tedaj za to ni odgovoren;
- d) lastnika ni moči siliti v kako pozitivno dejanje sosedu na korist. Če torej kako tako dejanje opusti in ima sosed škodo, za to ni odgovoren.
- e) nadlegovanje, katero nastane sosedu le po pravilni uporabi lastnine, mora trpeti sosed. Sosed mora torej svojo lastnino izvenredno uporabljati; a tudi nadlegovanje, katero s tem povzroča, mora biti izvenredno, sicer je trpeti je.

Pfaff izvaja na podlogi zapisnikov k obč. drž. zakoniku, da v §-u 364. obč. drž. zak. nikakor ni ustanovljena absolutistična moč lastninske pravice, nego tedaj, kedar se ta pravica zadeva ob drugo, protivno pravico, omejiti je jedno teh pravic ali pa obe.

To razlago Pfaffovo je dr. Brunstein na imenovanem odvetniškem shodu popolnjeval še z drugimi določili iz zapisnikov.

Unger zasnuje svojo teorijo na podlogi, da se dispozicijskemu upravičenju (*jus utendi*) jednega lastnika protivi izključujoče upravičenje (*jus prohibendi*) drugega lastnika ter naopak, da je pravu naloga, obema okrožjema lastninskih pravic določiti mejo, tako da lahko vsak lastnik uživa svojo stvar, in da bi brezozirno zvrševanje lastninske pravice privedlo do boja vseh proti vsem. Vzklic na § 1305. obč. drž. zak. je „*petitio principii*“, kajti to pač je vprašanje, kje je pravna meja zvrševanju lastninske pravice. Argumentacija „*a contrario*“ §§-ov 475.—477. obč. drž. zak., katera izvaja, da mora sosed vse potrpeti, kar ne tvori bistva kakih, v teh §§-ih določenih služnostij, je kriva, kajti meje lastninski pravici ni moči določiti na podlogi služnosti, ker določiti treba prej, česa sosedu ni treba trpeti, a potem je uže samo po sebi tudi določeno, da mora nasprotnik pridobiti služnost, če hoče soseda prisiliti, da trpi dotično seganje v njegovo lastnino. Rimsko pravo daje proti substancijalnim imisijam sosedu „*actionem negatoriam*“ prav tako, kakor proti afirmativnim služnostim, a proti takozvanim „*Rückwirkungen*“ daje „*cautionem damni infecti*“. Avstrijsko pravo je vse imisije neposredne in posredne zbralo v jeden pojem in ta pojem zaznamovalo z izrazom „*Eingriff*“. Zato pa sosedu pristojna proti vsem imisijam „*actio negatoria*“. Nedopustne pa so samó take

posredne immisije, s katerimi segamo v pravno obsežje sosedovo, ne pa tudi immisije, s katerimi segamo v njegov obseg samih interesov. Zatorej lastnik hišo lahko zida ali jo zviša, če tudi sosedu odvzame luči in svetlobe, lahko koplje vodnjak, če tudi odtegne vodo sosednemu zemljišču.¹⁾ V takih slučajih sosed le izgubi korist, katero je užival po ugodnih okolnostih, a do katere nima pravnega zahtevka.

Nadaljujoč svoje razprave izvaja Unger to-le: 1.) Posredno seganje, ki ni niti kvarno, niti nadležno, mora sosed vedno trpeti. 2.) Tudi kvarno in nadležno seganje mora sosed trpeti, če ne presega tistega, kolikor je takšno poseganje navadno v dotičnem kraju.

Pri obrtnih podjetjih, kjer treba oblastvene koncesije, pa mora to zasebno-pravno načelo umakniti se javnemu pravu, katero je v takih slučajih jedina podloga presoji, koliko mora sosed trpeti immisije.

Steinbach naglaša, da je teorija, katero zastopajo Mages, Pfaff ter Unger in ki izvira iz Iheringovih načel, odločilna za prihodnji razvoj našega prava, ter to teorijo popolnem akceptuje.

Konečno naj omenjam, da Randa v najnovejši svoji knjigi „Wasserrecht“ (1891, str. 135, not. 14) izkorišča zapisnike o obč. drž. zak., s katerimi Pfaff utemeljuje svoj nazor, za svoje mnenje in še naglaša, da se, dovoljujoč posredne immisije, nikakor ne napravi boj vseh proti vsem, ker je naloga upravnih oblastev, da to preprečijo, in ta oblastva morajo po okolnostih prohibitivno ali represivno poseči vmes.

Kar se tiče judikature, navajam te-le odločbe najvišjega sodišča:

A kopal je jarek tik zidu *B*-jevega tako, da je zid bil v nevarnosti podreti se. Tožba zaradi motene posesti se je odbila, ker *A* ni segal v lastnino *B*-jevo (odločba z dne 5. novembra 1856, št. 10461, Gl.-U. 253).

Mestna občina ponižala je cesto in zaradi tega bi se bila kmalu *B*-jeva hiša podrla. Tožbo na pripoznanje odškodnine za

¹⁾ Randa smatra podzemno vodo za „res omnium communis“ in zato sosedu ne daje pravice braniti, da lastnik izkoplje vodnjak („Wasserrecht“ 1891. str. 36 in nasl.). Mages dovoljuje to immisijo iz gore pod *c)* navedenega razloga.

potrebne poprave so zavrnil, ker je občina uporabljala svojo lastnino in ni kopala na *B*-jevem svetu (odločba z dne 19. majnika 1858, št. 4348, Gl.-U. 573).

V istem smislu so tudi odločbe z dne: 12. majnika 1857, št. 4074, Gl.-U. 345; 30. novembra 1856, št. 7576, Gl.-U. 2629; 2. marcija 1875, št. 2046 v „Ger. Zeitg.“ št. 63 de 1876; 24. julija 1879, št. 7493 v „Ger. Zeitg.“ št. 16 de 1881; 2. septembra 1884, št. 10125 v „Ger. Zeitg.“ št. 88 de 1884; 24. aprila 1888, št. 4899 v „Sl. Pravniku“ št. 12 de 1888; 7. avgusta 1890, št. 8853 v „Ger. Halle“ št. 8 de 1891; 17. novembra 1885, št. 13230, Gl.-U. 10791 i. t. d.

Protivne so odločbe:

A je sezidal tovarno za cement in sapa je zanašala iz nje prah na *B*-jev travnik. Tožbi na pripoznanje odškodnine se je ugodilo, ker §-a 364. in 1305. obč. drž. zak. *A*-ju ne dajeta pravice započenjati dejanja, ki kvarijo *B*-jevo lastnino (odločba z dne 14. decembra 1871, št. 12629, Gl.-U. 4361).

A odkopal je od svojega travnika tik meje *B*-jeve višje ležeče njive kos zemlje, tako da se je prst z njive na travnik podsipala. Tožbi zaradi motene posesti se je ugodilo, ker je uporaba sosednih zemljišč le toliko dovoljena, da se mejašu ne stori nemogoče zvrševanje njegove posesti (odločba z dne 3. novembra 1875, št. 11849, Gl.-U. 5898).

V tem smislu sta tudi odločbi z dne 7. aprila 1873, št. 3482 v „Ger. Zeitg.“ št. 47 de 1873 in z dne 21. aprila 1859, št. 4349 Gl.-U. 2057.¹⁾

Iz teh podatkov je torej razvidno, da se niti v teoriji niti v judikaturi ni doseglo soglasja v toli perečem vprašanji sosedskega prava.

Vender pa je iz povedanega posneti, da so pri nameravani stavbi ugovori zaradi posrednih immisij dopustni, vprašanje je le, koliko in, ali jih je soditi s stališča zasebnega, ali pa s stališča javnega prava; o tem bode nižje govor.

¹⁾ Glej tudi odločbo upravnega sodišča z dne 17. aprila 1886, št. 815, proti kateri polemizuje dr. Edmund Benedikt v „Jur. Bl.“ št. 52 de 1887 s člankom „zur Sicherung des Grundeigentums gegen Bergschäden.“

Toliko ob ugovorih, katere lahko sosed provaja proti nameravani stavbi pri lokalni komisiji.

Sedaj se obrnimo do vprašanja, kaj je posledica teh posamičnih ugovorov.

Da bode politično oblastvo vse zgoraj pod 1) navedene ugovore zavrnilo na pravno pot, ne bode dvomno, ker imajo vsi ti ugovori samo zasebno-pravni značaj.

Razmotriti je torej, kako bode stavitelju postopati glede teh ugovorov.

Ad 1 a) Če je stavitelj posestnik — seveda pošten posestnik — zemljišča, ugovarjatelj pa trdi, da je on lastnik (ta slučaj nastane seobno lahko, ako je na pr. stavitelj kot tožitelj zoper sosedu dobil bil pravdo zaradi motene posesti in hoče sedaj na podlogi zaščite te posesti zidati) ali pa solastnik, tedaj ima stavitelj dve poti. Prične lahko stavbo, ne da bi pozvan bil nasprotnik, kajti v smislu §-a 329. obč. drž. zak. sme stvar, katero poseduje, poljubno uporabiti, torej tudi zidati, ne da bi bil komu za to odgovoren. Tudi nasprotnik uprav iz tega razloga in tudi zato, ker ni posestnik, ne more proti njemu postopati po smislu §-ov 340., 341. obč. drž. zak. in pred sodiščem zahtevati, da se stavba prepové. Toda, ako je stavitelj previden, ne bode nastopil te poti: kajti sosed mu bode po smislu §-a 418. obč. drž. zak. stavbo prepovedal, potem pa vložil lastninsko tožbo, in ako to pravdo dobi, onda je stavitelj od dneva tožbe nepravičen posestnik in ga je smatrati za poslovodjo brez naloga (§ 418. ibidd.) ter bode smel zahtevati samo odškodnine za stavbo, a tudi to le tedaj, kedar je stavba nasprotniku v očitno korist; ako pa ni, dati bode moral temu celo popolno zadostilo (§ 1037., 1038. obč. drž. zak.).

Varnejše je torej, da predno prične stavbo, pozove ugovarjatelja, naj provede lastninsko svojo pravico. V tem slučaju bode torej pozvana tožba lastninska tožba.

Naopak: Če je stavitelj lastnik, ugovarjatelj pa posestnik dotičnega zemljišča. Tu je le-tá po §-u 323. obč. drž. zak. zaščiten proti pozivanju, in stavitelju ne preostaje drugega, nego da po redni pravni poti vloži lastninsko tožbo.

Ako je brezdvomno, da je ugovarjatelj solastnik in se temeljem solastninske pravice upira stavbi, potem v očigled do-

ločbam §§-ov 828., 833.—835. obč. drž. zak. ne pride do pozivanja, nego stavitelj bode moral nastopiti pot, v teh zakonovih določbah označeno. Če pa temu protivno vender vloži pozivno tožbo in jej ugovarjatelj takoj odgovori s pozvano tožbo, potem bode ta tožba „actio negatoria“, zasnovana na določbi §-a 828. obč. drž. zak.

Ad 1 b) Če je mejaš posestnik kake služnostne pravice na staviteljevem zemljišču, ne sme ga pozvati stavitelj; če pa ga vender pozove, ta pa vloži takoj pozvano tožbo, ta tožba bode „actio confessoria“.

Če je samó upravičenec kake take služnosti, posestnik pa ne, potem bode poziv dopusten in pozvana tožba bode „actio confessoria“.

To sta sploh jedina slučaja, v katerih je pozvana tožba „actio confessoria“.

Kar se tiče ugovorov pod 2), ločiti je tudi tukaj neposredne immisije (pod 2 a) od posrednih (pod 2 b).

Ad 2 a) Tudi tu je brezdvomno, da bode upravno oblastvo glede tega ugovora napotilo stranki na pravno pot, in sedaj možni so ti-le slučaji:

- z) Ako se pri lokalnem ogledu upravnega oblastva brezdvomno dožene, da stavitelj z nameravano stavbo sega v lastninsko pravico sosedovo, tedaj je sosed uže temeljem posesti in temeljem prostosti svoje lastnine zaščiten proti pozivanju, kajti njegova dolžnost ni, dokazati posesti in prostosti svoje lastnine, ampak nasprotnik mora dokazati, da je pridobil pravico, ki prostost lastnine utešnjuje. V tem slučaji bode stavitelju takoj nastopiti redno pravno pot, kjer bode dokazoval, da je pridobil služnost sosedovemu zemljišču v breme. Toda, če stavitelj nastopi pozivno pot, nasprotnik pa, mestu odgovora na pozivno tožbo, vloži pozvano tožbo in v njej dokazuje seganje v svojo lastnino, onda te tožbe zgolj zaradi tega, da bi stavitelj moral kot tožitelj nastopiti redno pravno pot, vender ne bode moči zavrniti tem manje, ker je v pozvani pravdi zaradi stavbe razmotrivati jedino le vprašanje, ali so ugovori

stvarno in po zakonu utemeljeni ali ne.¹⁾ Tu bode tedaj pozvana tožba „actio negatoria“.

- β) Ako se pri lokalnem ogledu tako seganje ne dožene brez dvomno, nego ostane sporno, tedaj bode stavitelj, ki po svojem mnenji s stavbo nikakor ne sega v sosedovo lastnino, uspešno lahko pozval nasprotnika, naj dokaže, da bode ta poseg venderle nastopil. Tedaj pa bode pozvana tožba eminentno „actio negatoria“, kajti sosed bode moral dokazati, da stavitelj s stavbo, kakeršno namerava, v istini sega v njegovo lastnino, na pr. da se bode sneg podiral na njegov svet, akoprav streha ne molí v njegovo ozračje. V tem slučaju si stavitelj niti drugače pomagati ne more, razun da izzove ugovarjatelju negatorno tožbo, kajti on proti njemu nima nikake tožbe. V potrdilno tožbo (Feststellungsklage) siliti ga ní moči, ker bi on v tej tožbi prevzel dokazno breme, katero zadeva nasprotnika.
- γ) Ako stavitelj uže ima služnost sosednemu zemljišču v breme, potem pa sosed ugovarja, da bode s stavbo razširil to služnost. Na pr. streha staviteljevega poslopja sloni na zidu sosedovem, sedaj pa stavitelj hoče napraviti novo, mnogo težjo streho, in sosed ugovarja, da bode zaradi tega njegov zid mnogo več trpel — ali: stavitelj ima pravico, da iz svoje hiše odvaja dim po dimniku sosedove hiše in je do sedaj samo dim iz jedne peči tako odvajal; zviša pa svojo hišo za jedno nadstropje in hoče tudi dim iz dotičnih pečij odvajati po sosedovem dimniku i. t. d. Spor suče se le okolo tega, je li to sploh razširjenje služnosti ali ne. Stavitelju, ki trdi, da ni razširjenje, ne kaže drugega, kakor pozvati nasprotnika, da dokaže svoj odpor. Pozvana tožba bode torej trdila, da toženec - stavitelj neupravičeno razširja služnost, torej posega v lastnino njegovo. Tudi ta tožba je očividno „actio negatoria“.

¹⁾ Glej plen. odločbo z dne 17. decembra 1872, št. 12114 v „Ger. Ztg.“ št. 34 de 1873.

(Dalje prihodnjič.)

I. Kavčnik.

Dotike prava in naravstva.

(Dalje.)

4. Spor med naravstvom in pravom.

Iz različnostij naravstva in prava prihaja mnogo neizogibnih sporov (konfliktov), izmed katerih omenjam samó nekatere. Početek in glavni izvir vsem je nasprotstvo med pojedinci in njih družbami. To nasprotstvo ima svoj vzrok zopet v nagonu samoohrambe, katera poraja mržnjo med obema. Razrešenja teh neizogibnih sporov ni v ničem drugem iskati, nego v izravnaciji — kolikor bolj možnem — vseh dovoljenih koristij obeh strank, kar se pa dá zvrševati na več načinov: podrejevanjem posamnih koristij obćim, odvrćanjem takih koristij, ki so naravstvenemu skladu (harmoniji) zoprne, tudi združevanjem obojnih koristij v prid vseh vdeleženecv, naposled samovoljnim složenjem ali dogovorom (kompromisom).

V treh rećeh se ta razpor najjasneje očita: glede na lastništvo, na osebno svobodo in na dobrohotnost. V teh rećeh se vidi, ko da sta si pravo in naravstvo najvećja zoprnika in kot da pravo ne bi bilo istega izvira kakor naravstvo. Gledé na lastništvo, to je na osebno oblast do stvarnega posestva, se naravstvo brez dvojbe nagiblje obćeništvu (komunizmu), po kojem nauku vsaka tvar pripada vsem družbenikom. Po naravstvenih načelih je človek jeden kakor drugi ravnopraven v vsakem oziru, a samo, dokler se drži prirodnih zakonov, — kakor je enakim dolžnostim proti drugim podložen. Ta dodatek: „dokler se človek podlaga razumu in po njem prirodnim zakonom“ — dela razlike naravstva proti obćeništvu, katero trdi, da kakor so vzduh, voda, luć obćega posestva, takó tudi zemljišće in vsako tvarno blago pripada vsem ljudem. „Jednakost vseh ljudi!“ in „jednaka pravica vse do vnanjih dobrotstev!“ — to sta stožerna nauka družbeništva (socijalizma).¹⁾ Pri takih

¹⁾ Dobro je paziti na besedje in njega razlike: po obćeniškem nauku se glasi prvo pravilo: „Jednakost . . .“, po naravstvenem: „ravnopravnost . . .“; po obćeniškem: „jednaka pravica vseh“, po naravstvenem: „pravica soužitnosti vseh . . .“ To dela glavne razlike med obema pojmom. Naravstvo stoji sredi med pravom in pa obćeniškimi in družbinskimi nauki.

naukih se prezirajo vse vlastitosti (specifične razlike) ljudij, prezirajo torej vse prirodne, t. j. telesne in duševne njih sposobnosti, kakor tudi vse slučajno nastavše razlike. A po naravstvenih načelih se zaradi različnega izpolnjevanja naravstvenih načel nikakor ne odpravljajo vse različnosti med ljudmi, pač pa po njih veljá obča pravica do uživanja vseh, od prirode ponujenih darov. In ta deležnost ali ta soužitek, ne občeniško lastništvo, je po smislu naravstvenih nazorov.

Ali je ta spor med naravstvom, ki si za načelo postavlja souživanje vseh ljudij, in med pravom, ki pozná samó lastninsko pravico, spravljiv? — Gotovo, in to na podlogi, katero ponuja pravo samo, in sicer v obliki izoblaščenja (eksproprijacije), po kateri se zasebno blago in imetje komu odvzame v „obči prid“. Ali, takó bi se utegnilo ugovarjati: izoblaščenje ni odvetje, nego odkupljenje, ker se posestnik in lastnik odškodujeta, torej izoblaščenje ni prosti vzvratek k občeništvu kot k nekemu starodavnemu pravu. Dobro. Potem si pa oglejmo drugo obliko delnega (parcijalnega) izoblaščenja, namreč služnost, po kateri lastnik drugim dopušča sorabo ali soužitek svoje lastnine s tem, da druge z njo posluhuje. Ali to je očiti povratek k prvotnemu občemu souživanju prirodnih dobrotstev, se vé navezanemu na določena pravila in na določene obrazce. V resnici torej tudi najstrožje pravo dopušča povratkov k občeniškemu stanju, katero tudi naravstvo odobruje, samó da v določenih mejah. V resnici tudi vsak družbenik na tak način dobiva svoj delež od nakupičenih služnostij, ne samó solastnik in pravni užitek, akoprav je le-ta glavni užitenik svoje lastnine kot nje razpoložitelj. Tudi vsa družba po izoblaščenjih in služnostih dobiva več gibčnosti in razpoloživosti dobrotstev, pod njo spadajočih. V istini je to velika pobeda družbe nad zasebnikom, a nikakor ne roparska in telovajska, nego pravna in na vse strani koristna, torej pravična pobeda. Vidi se torej, na kak način se ta spor dá poravnati: po prednosti občih koristij pred zasebnimi. Spor med lastninstvom in izoblaščenjem torej načelno nikakor ni nesložljiv in nespravljiv.

Nauk o lastninskem pravu priznava razne načine njegovega postanka. Teh načinov je po Unger-ji (Syst. d. oest. allg. Privatr.

II. zv. 1876. 4. nat., str. 3) troje: naključje, lastna volja, tuja volja. Po naključji ali po dobri sreči se lastnina kakor vsako duševno blago brez lastne zasluge po prirodnem naključji pridobi; vendar pa taka lastnina nikakor ni protivna naravstvu, katero se opira, kakor je večkrat uže bilo rečeno, na prirodo in njene naredbe. Večje osebne zaslужnosti, torej večje naravstvene zasluge je drugi način lastninske pridobitve: po lastnem prizadevanji in po trdem delu. Delo je po Ihering-ovem mnenji prvotni vzrok pravnega lastništva (Kampf ums Recht, 7. nat., str. 35). Vender se meni vidi, da so nevarne posledice tega načela; potem bi med delavcem in njegovim najemnikom gledé na lastništvo ne bilo nobene razlike, kar v resnici družbeniški nauki zaglavljujejo. Tretji način lastništva je izročenje blaga iz jednih rok v druge, in to se vrši pôtem prodaje, darovanja in prehájanja po dednem nasledstvu. Zanimivo je, da poskusi Thiers (De la propriété) složiti naravstvena in pravna načela gledé na lastništvo. Thiers na razna načela opira pravico lastništva; med njimi so najzanimivejša: pozivanje na človeško narav in telesne, kakor duševne njene posebnosti, namreč na človeški nagon, ki teži po lastnini, na osebitosti med ljudmi, ki delajo med njimi razlike, na delo ali, kakor on pravi, na „osvojenje delatne tvarine“, na zastarevanje posestva in na izročitev. Thiers se sklicuje pri tem na povestnično lastništvo, katero je lastno tudi prvotnim narodom, ki posedajo svoje koče, svoje šotore, svoja orožja, svoje otroke in druge svoje stvari.

Sicer pa je ves spor med naravstvenimi in pravnimi pojmi lastništva jalov. Čudno se komu menda dozdeva, vender se po globljem pomišljevanji pokaže istinito: lastništva v polnem jedinem ali izključivem pomenu pravne besede ni; vsaka lastnina človeška, vsaj družbinska, je ob jednem soužitna. Le oglejmo si delatnost družbinsko ali državno! V denašnji družbi po besedi ni nobene lastnine, do katere nimajo družbe in po njej družbeniki pravice souživanja. Družba (država na pr.) si pri vsaki lastnini in pri vsaki stvari, na kojoj se kdo kot na svojo last sklicuje, prihranjuje ali pa tudi izvršuje pravico obdavkovanja, davki pa so družbinsko blago, služeče v pospeševanje družbinskih koristij. Dobiček kakega obrta je glavnica, iz koje zajemata podjetnik in ob jednem delavec svoje gospo-

darstvene in telesne pripomočke, torej kot soužitnika, katerih prvi je pravni lastnik, t. j. razpolagatelj, drugi pa dejanski solastnik kot soužitnik. Družbeniški idealisti hoté delavcu prisvajati tudi pravno solastništvo. A ne samo družbinska oblast, nego tudi zasebni družbeniki so solastniki v podobi soužitnikov pri mnogih družbinskih naredbah, na pr. pri podelitvah ubožcem in siromakom, pri pogostovanji ali gostiteljstvu (gastfreundschaft), katera mnogim narodom velja nalik zakona. Izven družbinske zveze sevéda biva tudi izključno lastništvo, a tega nikakor ni smeti lastniškega prava imenovati, ker samó dotlé traja, dokler je lastnik sam brani. Ta bran pa ni stalna, ker ne stoji pod mogočno oblastjo družbe; kdor pride močnejši, tega je lastnina. Lastništvo v okrogu družbe torej ni, nego souživanje ali pravica do soužitka; to pa je jako dalječ proč od „surovega“ ali „rudečega“ občeništva, katero ne pozna družinskega lastništva, nego izključno družbinsko, torej ne, kakor naravstvo in pravo, lastnikov, solastnikov in soužitnikov. Po naravstvenih načelih delata torej krivico: z jedne strani družba, ako ona kateremu družbeniku koli brez razloga krati pravico do kake si bodi lastnine ter mu niti soužitka ne dopušča, z druge strani pa zasebnik, ako od družbe tirja izključivega lastništva, celo brez privolitve v souživanje drugih. In tako stóji naravstvo, kakor ga vsaj jaz razumevam, v popolnem skladu s pravom, katero tudi ne pozna izključivega samoužitka lastnine, nego pod „lastništvom“ razumeva „pravico razpolaganja“ s svojim imetjem in z lastnino, sevé v mejah družbinskih ter z dovolitvijo družbe. Tako opisuje „lastništvo“ in „lastniške pravice“ Jos. Unger: Syst. d. oest. allgem. Privatr. I., str. 527—529 sled. Tudi pravni pojmi kupa, darovanja in nasledstva lastniškega se skladajo z naravstvenimi pojmi, od katerih jih samó pretirani naravstveniki ločijo. Naravstveno opravičeni so ti čini ne samo po človeški svobodnosti t. j. po samouredbi osebe gledé na svoje dejanje in mišljenje, nego tudi po občečloveški milostivosti (simpatiji). Brez prepodavanja lastništva bi izpolnjevanje naravstvenega zakona milostivosti bilo nemóžno. Tudi z darovanjem in prepodavanjem lastnine se takó zasebnemu, kakor družbinskemu čuvstvu in nagonu samoohrambe najboljše zadoščuje. Posebno ima lastniško nasledstvo svoj globoki

koren v naravstvenih zakonih, ker je namreč v podobi dedištvá (agnaten-erbfølge) vteševanje ljubezni, katera je cvet človeškega sorodstvenega čuvstva. Pravne podloge nasledstvu in dedištvu sevé nimajo nikakor iste lastnosti in istega početka, kakor naravstvene; pri pravnih so gotovo gospodarstveni razlogi najvažnejši nagoni k vstvarjenju nasledstvenih zakonov. Pri omejenosti lastnine je nje združevanje in prepodavanje iz rok v roke prirodna stvar. Tudi bi pri nerazmernem razdeljevanji in razkosovanji lastnine trpela nje porabnost, katera je samó pri dovoljni velikosti možna. Pri souživanji pa sicer tako razkosovanje tudi smisla nima, ker je vseobči užitek tudi pri dedinskem lastništvu možen. Vseh teh gospodarstvenih oziróv naravstvo ne pozná; njemu je v prvi in jedini vrsti do čuvstva milostivosti, katero mu je izvir kakor darovanja tako tudi, in še bolj, dedovanja, po kojem oseba nadaljuje v dedičih svoje bitje. In v tem se naravstvo na čudovit način veže s pravom. — Tudi pravno nasledstvo, sosebo pa dedovanje, „katero se pokazuje kot sprejetje in prikazanje (repraesentation) cele osebnosti mrličeve, katera je do svojega imetja imela pravico“ (Jos. Unger: Syst. d. oest. allg. Privatr. I. str. 535—36). To stališče pravnega tolmačenja velja, kakor sem uže poudaril, za dedištvó t. j. za naslednike po krvi in sorodstvu, torej za porodnike (descendenten), za prerodnike (ascendenten) in sorodnike (agnaten); pravica spomenjencev (legatate) pa izvira iz svobodnosti oporočitelja (testatorja). Ako se osebi svobodna volja sploh priznava, in zoper to v naravstvu ni nikakega ugovora, tedaj se tudi v pravnem dedištvu in nasledstvu prezirati ne sme, ako se sploh še družba ozira na naravstvene zakone, na katere pa se mora ozirati v svoj lastni prid. Dedištvó in nasledstvo je torej v sedaj veljavnem pravu popolnoma skladno z naravstvom; ono je osnovano na „osebno pravo“ ali na „pravo osebnosti“, kakor se isti Unger izrazuje. Jaz torej z naravstvenega stališča ne vidim v lastništvu in v nasledstvu nikakega osnovnega spora proti pravu in naopak.

O sporu naravstvene in pravne svobodnosti nam ni treba na dolgo govoriti, ker ta stvar sega pregloboko v naravstvene nauke. Ti spori se v pravnem življenji najbolj po ločenji upravnih in sodnih oblastev odpravljajo in zaprečujejo.

Kjer sta osebna svoboda in državna oblast v sporu, tam država ni na zdravih podlogah urejena. Takim sporom morajo ustavni zakoni pot zastopiti. V dobro urejeni družbi je vražanje osebne svobode izrod divjaštva ali pa samovoljstva in oholosti.

Važnejši nego rečeni spor pa je spor med naravstvom in kazenskim pravom. O tem pa hočem takó razpravljati, da preje govorim o pravni kazni, potem še le o rečenem sporu.

5. Pravna kazen.

Kazen v smislu navadne govornice je posledica mislij in dejanj, javljajoča se prestopniku v neugodnem čuvstvovanji. Po naravstvenih načelih je kazen zlo, ki prihaja od motenih prirodnih zakonov, brez človeškega prizadetja, zlo tvarno, telesno in duševno, pojavljajoče se v čuvstvih, katera prizivajo bolezni, nezgode, bodci vesti, neugodne misli i. t. d., a z namenom, da se prestopnik očisti v značaju. Zató jemlje Platon kazen za čiščenje duše, torej za dobroto in tudi po verskih nazorih je nekoja kazen nekako čistilo grešnika in prestopnika. Ti nagledi, narodni, verski in modroslovni ob enem, so obudili misel prekočutnega plačila, katero si ljudstva domišljujejo v osebljenih podobah. Pravna kazen ima bolj določne obraze in bolj vidne pomočke, kateri so v kazenskem pravu spravljani v jako obsežno sestavo in celoto. Ali zató ne smemo misliti, da je pravno-modroslovna osnova kazenstva takó dogotovljena in dovršena, kakor bi se izvajalo s ponosnega tega pravnega poslopja na prvi pogled. „Nasledbe,“ pravi Holtzendorff, „še davno niso složne o pravilu določenega kazenskega načela; vse kazensko znanje ni, nego pomišljanje in predmnevanje“ (Holtzendorff: Das Verbrechen des Mordes u. die Todesstrafe. 1875. str. 4). Ž njim se živo pravo narodov in držav še manj zлага. Temna, menda najtemnejša stran vsega kazenskega prava, kakor prava sploh je pravilna mera kazni in njeno upotrebljevanje pri raznih prestopkih in zločinstvih. In zveza določenega zločinstva z določeno kaznijo, zveza, katera se je pravnikom še za Kanta zdela jasna ko beli dan, pripada najbolj zapletenim vprašanjem pravnega modroslovja in znanja (Holtzendorff: Das Verbre-

chen des Mordes und die Todesstrafe, str. 220 in sl.). Razmera med predavanimi (tradicionalnimi) kaznimi in hudodelstvi je uže sama na sebi nedoločna; zamotana pa je vrhu tega še izvršba kaznij z njih umetniške (tehnične) strani, sosebo temna pa je dolgost, naslednost in lastnost kazni v njenih družbinskih in naravstvenih učinkih. A kdo bi se drznil pred vsemi kaznimi, kar pa je neizogibno potrebno, opredeliti „lestvico zločinstev“ (Holtzendorff: na reč. mestu str. 221)? Celó načel še manka v tem oziru; naj se samovolja zločinca ali hudobni namen ali katerokoli drugo načelo, na pr. groza čina, za méro jemlje, vedno ostaje taka lestvica še nepopolna in nedoločna. Kdo pa bi si drznil „lestvico raznih kaznij“ postaviti? Celó lestvico iste kazenske vrste je težavno določiti. Take poskuse je delal Anselm pl. Feuerbach, počenši s pojmom „izkušnjave k zločinstvu“ kot z najnižjo stopnjo hudodelstva, kateremu je nasproti postavljaj „kazensko grožnjo“ ali „pretnjo“, a brez nikakega trdno držanega merila (Glaser: Gesam. klein. Schrift. I, str. 38). A kaj pomagajo vse te drobne umetnosti, dokler ni določeno jedro in bistvo kazni in kazenskih sredstev? — Pravnemu znanju, pravita Feuerbach in Glaser, ne ostaje, nego obrniti se do „pravnega modroslovja“, ali rečemo bolje, do naravstvene znanosti, da naj stvar razjasni (prim. o tem Glaser-ja v reč. delu I. str. 15—16 in str. 35, kjer se Feuerbach poziva). Vprašanje samó je, ali se pravoznanstvu od te strani ustreže. Poziv vsaj je storjen, in ustreči mu poskusim tudi jaz po svoji slabi moči v naslednjem

Po gori povedanih naših nazorih je pravo izpolnjevanje naravstvenih zakonov v okrogu družbe s pomočjo obče volje in oblasti. Deloma torej pravo prevzema, zastopa in nadomešča naravstveno svobodo t. j. voljo pojedinčevu, zamenjaje jo z voljo vseh pojedincev jedne družbe. Družba namreč je posebna naravstvena osebnost, samó da višje stopnje, ki imá, kakor pojedinčeva oseba, svoje déle in člane, katerim zapoveduje, po katerih ob jednem zvršuje svojo voljo. Sestav (organizem) družbe je torej pojedinčevemu sestavu močno podoben. Kakor ta, takó se oni sestav prikazuje v jednotnem stroju telesa, samó s to važno razliko, da so člani in deli družbinskega sestava samostojna in v naravstvenem obziru

svobodna bitja. Zategadelj je vkupno delo družbinsko navezано bolj na voljo in privoljevanje pojedincev, nego li v pojedinčevem sestavu, kjer sicer tudi vsaki del in član opravlja svoja dela, na pr. živci, možjani, mišice, čreva i. t. d., a nima takó izobrazbene, s svobodnim gibanjem in premikanjem spojene volje, kakeršno imajo družbinski člani. Samosvestnost in svobodnost družbinskih članov — to dvoje dela v pravu in naravstvu veliko razliko. Vse je namreč zavisno od stopnje samostojnega in svobodnega razvoja pojedincev, kakó naj pravo t. j. z oblastjo nadarjena občna volja dosega svoje razumne svrhe, ali naj to vrši bolj surovim ali bolj gladkim načinom, ali bolj siloma ali pa samó s prigovarjanjem in svetovanjem. Od naobrazbe članov, kateri sestavljajo konečno občno voljo in oblast, samih torej zavisí, ali se pravo pri svojem zvrševanju poslužuje bolj silnih ali bolj mirnih, samó duševnih sredstev pri vodstvu občega ali družbinskega sestava.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Važen razlog dovoliti ločitev zakona od mize in postelje je, ako mož svoje posestvo proda, domovino zapusti in je več let odsoten, ne da bi bil v tem času svoji ženi bivališče naznanil ali za njeno preživljenje kaj storil.

Z rabsodbo z dne 28. julija 1891. l., št. 5289 je dež. sodišče v Ljubljani spoznalo: Ločitev zakona, med tožiteljico Marijo O. in tožencem Francetom O., bivšim posestnikom v C. hiš. št. 178, sedaj neznano kje bivajočim, dne 31. marcija 1874. l. v farni cerkvi v P. po rimsko-katoliškem obredu sklenjenega, od mize in postelje se ne dovoli ter se tožiteljica Marija O. obsodi, da mora povrniti tožencu, oziroma njegovemu kuratorju »ad actum« dru. Francu M. pravdne troške pod eksekucijo.

R a z l o g i.

Tožiteljica zahteva ločitve zakona od mize in postelje po toženčevi krivdi iz naslednjih razlogov: *a)* ker jo je, znebitvi se vsega svojega imetja, zlobno zapustil in *b)* ker jej je neosnovano in zlobno opetovano odrekel zakonsko skupnost, v katero ga je opetovano nagovarjala.

Ad a) Ta ločitveni razlog opira tožiteljica na to, da je toženec prodal svoje posestvo v C. in sicer, ker v to po kakih dolgih ni bil primoran, jedino le zlobnim namenom, iznebiti se sredstev, sposobnih vzdrževati njo kot svojo soprogo, in da je potem svoj rojstveni kraj in bivališče C. zapustil, ne da bi vedela ona ali njegovi domačini, kam je šel, in da uže več nego 10 let ni več sluha o njem, akoprav se je mnogokrat trudila poizvedeti, kje da je. Toda v teh okolnostih ni najti znakov zlobni, to je proti tožiteljici kot soprogi naperjeni iznebitvi imetja in zlobnemu zapuščanju tožiteljice, kajti tožiteljica priznala je sama, da je uže preje, predno so se gori navedene okolnosti vršile in sicer dne 1. febr. 1875 zaradi zakonske razprtije zapustila toženca ter se od tistih dob k njemu ni vrnila. Akoprav glede na podatke obravnave o tožbi, katero je bila vložila tožiteljica proti tožencu sub praes. 2. marcija 1875, št. 1414 zaradi ločitve zakona in o prošnji tožiteljice z istega dne, št. 1415 za dovolitev posebnega bivališča in začasne alimentacije (na te podatke se sklicujeta obe stranki) ni moči kar naravnost, kakor trdi toženčev kurator »ad actum«, reči, da je tožiteljica toženca zapustila iz zlobnosti in da je uprav zaradi zlobnosti onega tožiteljčinega postopanja toženec prodal svoje imetje ter zapustil svojo domovino, vender se po naravnem teku dogodkov lahko tudi izvaja, da je toženec prodal svoje imetje ter zapustil dom, ker se je videl osamljenega brez žene in otrok, nikakor pa ne kar naravnost, da se je hotel iznebiti nalašč sredstev in dolžnosti vzdrževanja svoje žene, torej vrniti zlobnost z zlobnostjo. Glede na to tožbeni zahtevi iz tega ločitvenega razloga ni moči ustreči.

A tudi iz drugega razloga, navedenega pod lit. *b)* zahtevana ločitev ni dopustna. Ta ločitveni razlog opira tožiteljica na to, da je prišel toženec nekoč po 1876. letu, ko je v Črnomlji pri župniku V. služila, tja obiskat jo, da ga je tedaj nagovarjala, naj bi zopet

skupaj živela kot zakonca, da pa jej je on na to odgovoril: »meni se še boljših žensk ne manka, kakor si ti, ti si pa drugega poišči« in dalje: »ti nisi bila zame nikoli in tudi ne maram zate«. Tožiteljica še navaja, da jo je toženec pozneje jedenkrat zopet v Črnomlju obiskal in ga je tudi pri tej priliki opominjala, da bi bilo najboljše, če bi zopet skupaj živela, da pa je toženec na to opominjevanje kar molčal in odšel ter na njeno vprašanje, kam da gre, odgovoril, da jej to nič mari. — Gori je bilo uže omenjeno, da je tožiteljica svojega moža dne 1. febr. 1875 zapustila in se od tistih dob ni več vrnila k njemu, akoprav je bila glede na tukajšnjo rabsodbo z dne 14. marcija 1876, št. 252 in na tusodni odlok z istega dne, št. 1643, s katero je bila zavrtnena njena zahteva zaradi ločitve od mize in postelje, oziroma zaradi dovolitve posebnega stanovališča, po zakonu zavezana vrniti se k možu v njegovo stanovališče. Bajé je torej tožiteljica v tem stanji, katero nikakor ne ugaja zakonu, svojega moža, ko jo je obiskal, nagovarjala, da bi zopet živela v zakonski družbi. A če on o tem ničesar ni hotel vedeti, njegovega obnašanja ni moči smatrati za ločitveni razlog, ki bi bil jednako veljaven onemu, v §-u 109. obč. drž. zak. navedenemu razlogu zlobne zapustitve zakonskega družeta. Nego tožiteljica bila je dolžna svoje, zakonu nikakor ne ugajajoče stanje opustiti ter vrniti se k svojemu možu in tako dejansko dokazati, da je njen predlog resen in da jej je res mari pričeti trajno zopet zakonsko skupnost, katero je sama rušila. Če bi pa tudi hoteli to, da je toženec zavrnil njen predlog, smatrati za razlog ločitve, tedaj bi to morala dokazati ona, ker skrbnik toženčev dotične trditve zanikuje. Tega pa ona ni dokazala po zakonu. Tožiteljica hoče namreč resnico svojih trditev, ker drugih dokazil nima, dokazati z zavračno glavno prisego. Ona se sicer ni izjavila, komu glavno prisego nalaga, ali odsotnemu tožencu, ali pa kuratorju njegovemu. Bodisi pa, da je to ali ono namerjala, v obeh slučajih je ta prisega nedopustna: ako jo kuratorju nalaga, je nedopustna, ker kuratorju je moči nalagati glavno prisego samo o njegovih svojih dejanjih (§ 207. obč. sod. r.); ako jo pa nalaga odsotnemu tožencu, je nedopustna, ker je uže naprej jasno, da bi jo skrbnik tožiteljici zavrtniti moral, ker kakor sama trdi, bivališče toženca ni znano in se tudi na javni poziv oglasil ni. Ponudena prisega je absolutno zavračna prisega, torej lastna prisega tožiteljčina. Obči sodni red pa glavno prisego kot dopustno redno dokazilo

samo pozna v tej obliki, da je na prosto dano, prisego storiti ali jo pa vrniti svojemu nasprotniku (§ 205. obč. sod. r.). Nezavračna glavna prisega je torej obč. sodn. redu tako malo znana, kakor glavna prisega, katero je treba na vsak način deferentu zavrniti. Šele z dvornim dekretom z dne 26. aprila 1842, zb. pr. zak. št. 610 je bilo nalaganje tudi nezavračne glavne prisege dopuščeno, toda sodnik ima pravico okolnosti uvaževati in po tem, kakeršne so te okolnosti, razsoditi, je li nasprotnik dolžan tako prisego sprejeti ali ne. Za slučaj nalaganja absolutne zavračne prisege ni jednake določbe, toda glede na § 437. obč. sod. r. ni resnega pomisleka, zakaj bi se določbe navedenega dvornega dekreta smisloma ne uporabljale tudi za drugi slučaj, ko se prisega prav tako, kakor v prvem slučaju odlikuje od bistva zavračne glavne prisege, da je namreč tudi v tem slučaju sodniku po okolnostih soditi, je li nasprotniku naložena prisega, katero mora on deferentu zavrniti, dopustna ali ne. Take okolnosti, iz katerih bi sodnik dopustnost absolutne zavračne prisege mogel soditi, so, če je to, kar deferent hoče dokazati, kolikor toliko uže po drugih dokazilih verjetno utrjeno, ker bi sicer bil izid pravde položen popolnem v roki tožiteljevi. Če se po teh načelih sodi v le-tem slučaju, onda je naloženo glavno prisego smatrati za nedopustno, ker tožiteljica ni verjetnosti svoje trditve kar nič utrdila, nego govore vse okolnosti zoper to, kar ona trdi in dokazati hoče. Potem, ko je tožiteljica dne 1. febr. 1875 svojega moža zapustila, po prej navedeni razsodbi brez zadostnih razlogov, ni se zanj več brigala in nikoli in na noben način ni pokazala, da jej je bilo mari zopet ž njim združiti se; on pa, katerega je ona zapustila, je, kakor sama trdi, delal dolga pota, da jo je obiskal. To, da bi ga bila torej kar na jedenkrat pri teh obiskih resno nagovarjala in hotela pripraviti do tega, da bi zopet skupaj kot zakonska živila, da pa le on, ki je k njej prišel, ni hotel sprave, nikakor ni verjetno, nego vse le govori za to, da le ona ni hotela sprave in zakonske skupnosti.

Zahtevo ločitve od mize in postelje bilo je torej odbiti brez-pogojno.

Na apelacijo tožiteljčino je višje dež. sodišče z razsodbo z dne 5. decembra 1891. l., št. 10315 spoznalo, da se ločitev dovoli in sicer iz krivde obeh strank ter da se obojni troški prve in druge instancije pobotajo.

Razlogi.

Po §-u 107. obč. drž. zak. lahko zakonec, ako ima pravične razloge, zahteva, naj sodišče izreče, da je ločen zakon. Določba §-a 109. obč. drž. zak. navaja le važne razloge, iz katerih je moči spoznati na ločitev. Toda uže stilizacija te zakonove točke kaže jasno, da so tam navedeni razlogi le primeroma, ne pa izključivo določeni, in v istini bi glede na različne razmere v življenji bilo nemožno določiti v zakonu vse one momente, iz katerih bi nadaljnega vkupnega življenja za dotična zakonska ne bilo moči zahtevati. Za dovolitev ločitve mora torej biti dovolj, ako so razmere take, da jih je moči po bistvu v jedno vrsto postaviti z razlogi, v §-u 109. obč. drž. zak. navedenimi.

V le-tem slučaju je neprerečeno, da je žena uže po kratki dobi zakona svojega moža, kakor pravi, zaradi hudega ravnanja in preganjanja zapustila, da je vložila prošnjo za dovolitev odločenega bivališča in tožbo za ločitev zakona, da sta jej pa bili obe zahtevi uže leta 1875. zavrjnjeni. Neprerečeno je dalje, da je toženi soprog, kateri je svoje posestvo sestri prodal, uže pred več leti zapustil svoj domači kraj in se preselil v neznane kraje, od koder dolgo vrsto let ni dal svoji ženi nobenega glasu, da je ni pozval, naj pride za njim v njegovo novo domovje in da tudi svoje dolžnosti, preskrbovati ženi potrebni živež, ali jo vsaj podpirati ni izpolnjeval, da niti ni skrbel za tó, da bi mogla vsaj obresti svoje dote, kateri so vender po §-u 1218. obč. drž. zak. namenjene za olajšanje stroškov zakonskega življenja, prejemati popolnem ali deloma. Res sicer ni moči okolnosti, da je toženec zapustil domovino, kjer ni imel nobenega posestva več in kjer si je hotel najbrže iskati zaslužka, smatrati za zlobno zapustitev soproge, ki je uže prej od njega proč šla in se, kakor priznано, uže po končani prvi ločitveni pravdi ni vrnila k njemu. Toda faktum, da je, kakor potrjuje občinski urad, uže več ko 10 let odsoten in da — to se ni prerekalo — soprogi ni naznanil svojega bivališča, da je ni pozval, naj pride za njim in so-sebno, da jej ni poslal nobene podpore ter da ni skrbel za to, da bi vsaj obrestij svoje dote kaj dobila, smatrati je za razlog, ki je zlobni zapustitvi jednako tehten in torej za dovolitev ločitve zadosti važen.

Dasi je, kakor iz teh razlogov izhaja, tudi žena s svojim obnašanjem, ker je namreč pričela prvo pravdo, ker je najprvo ona

svojega moža zapustila in ker se tudi po zavrjnjeni njeni tožbi ni k njemu vrnila, sama veliko zakrivila, da se mož ni več brigal zanjo, vender je bila njegova dolžnost, pripraviti jo do tega, da se vrne k njemu in da se zopet združita, kajti zakonska ne smeta ločena živeti. Toženec pa niti trdil ni, da bi bil kedaj kaj takega zahteval od soproge in da bi jo bil bodisi po svojem odhodu iz C., bodisi pozneje kedaj iz kakega drugega kraja pozval, da naj pride k njemu.

Dokazana je torej na toženčevi strani krivda, ki upravičuje tožbeno zahtevo. — Vender pa zadeva jednaka krivda njegovo soprogo. Ta krivda se tudi s tem ni popravila, da ga je, ako je sploh resnično, nekoč prosila, naj se zopet združita, da jo je pa on zavrnil, češ da ima drugih žensk dovolj, kajti, ker ga je uže jedenkrat zapustila, ni mogla več zadoščevati gola prošnja, o kateri bi se dalo še dvomiti, ali je bila resna ali ne, in se s tem ne dá popraviti njena krivda.

Zakon pa dopušča neporazumno ločitev tudi iz krivde obeh. Ako je na obeh straneh krivda, onda se razlogi za ločitev ne morejo mej seboj pobotati, in zahteva za ločitev zategadelj še ni nedopustna. Isto takó zakon ne pripušča preiskavati, na kateri strani je krivda večja, in da bi le manj krivi zakonec smel zahtevati ločitve nego zadošča, da zakonski v pravdi dokaže krivdo svojega druga. Ako je tudi on kriv nesrečnega ali nemožnega razmerja, spoznati je po §-u 12. dvor. dekreta z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. zb pr. zak., da sta obe strani krivi ločitve, kajti razloga, po katerem bi bila zategadelj ločitev nedopustna, ni najti v zakonu. Ker je torej, kakor povedano, tožiteljica dokazala zakonit razlog ločitve in je obravnava pokazala, da sta obe stranki ločitve krivi, bilo je razsodbo prvega sodišča premeniti in ločitev dovoliti, toda le iz obojestranske krivde.

Pobotanje troškov je utemeljeno, ker je tožiteljica zahtevala ločitve zgol iz krivde toženčeve in ker je torej zmagala le nekoliko.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dné 11. majnika 1892, št. 5101 razsodbo višjega dež. sodišča potrdila v bistvu iz istih razlogov ter glede na navedbe revizijske pritožbe pripomnilo še to-le:

Z razsodbo druge instance se tožbena zahteva, katera meri na ločitev zakona od mize in postelje iz krivde toženčeve, nikakor ni prekoračila, nego celó utesnila, kajti ločitev se je sicer dovolila,

vender pa se je spoznalo, da sta obé stranki krivi ločitve. Tudi trditev v revizijskih pritožbah, da temelji druge instance razsodba na ločitvenem razlogu, katerega tožiteljica ni trdila, ne sklada se s pravnimi spisi, ker je tožiteljica vse dejanske okolnosti, v katerih je videla razlog, zlobni zapustitvi jednako tehten in za dovolitev ločitve zadosten, navedla v tožbi in pravdi. Ker je moči po smislu §-a 109. obč. drž. zak. na ločitev od mize in postelje spoznati tudi iz drugih, razun tam navedenih razlogov, ako so takšni, da razvida iz njih znamenito kršenje dolžnosti, iz zakonske pogodbe izvirajočih bodisi z jedne ali druge strani; ker je vse početje toženčevo, ki je svoje posestvo prodal, potem domovino zapustil in je sedaj uže več nego deset let odsoten, ne da bi v tem času bil naznanil svoji ženi svoje bivališče ali za njeno preživenje kaj ukrenil, tedaj je po vsej pravici reči, da je v istini svoje dolžnosti na gori navedeni način zanemaril. Tega ne more predružačiti to, če je tudi žena kriva, in je torej razsodba višjega dež. sodišča, ki je spoznalo na ločitev iz krivde obeh, v zakonu utemeljena.

b) Zaščita posesti razkrojenega drevesa ne glede na posest sveta, kjer je stalo.

V pravdi Uršule S. posestnice v Dr. proti Ivanu A., užitarju in Ivanu Č. posestniku v Dr. zaradi motene posesti smreke s pr. je mestno del. okr. sodišče v Ljubljani s konečnim odlokom z dne 19. sept. 1891, št. 18092 spoznalo za pravo: Tožiteljica Uršula S. se nahaja v zadnji faksični posesti smreke, katero je januarija meseca 1891. l. v svojem gozdu »za bajerjem« dala posekati, v klade razžagati in oklestiti; tožena Ivan A. in Ivan Č. sta jo v tej faksični posesti motila, ker sta marcija meseca 1891. l. to razžagano in okleščeno smreko naložila na vozove in odpeljala; obsojata se, da morata klade in vejevje te smreke takoj na prejšnje mesto speljati in v prihodnje opustiti vsako motitev tožiteljčine posesti na tej smreki pod eksekucijo . . .

Razlogi.

V tej pravdi gre samo za zadnjo dejansko posest in za to, se je li motila ta posest. Toženca priznavata izrecno, da je dala

tožiteljica v tožbi omenjeno smreko januarija meseca 1801. l. posekati, razžagati v klade in oklestiti. Tožiteljica je s temi priznanimi posestnimi dejanji, s katerimi se je očitvidno te smreke polastiti hotela (§ 309. obč. drž. zak.), prišla v dejansko posest te smreke (§ 312. obč. drž. zak.). Toženca priznavata dalje izrecno, da sta marcija meseca 1801. l. — je li to bilo dne 17. marcija, kakor trdita toženca, ali koncem marcija, kakor pravi tožiteljica, je vse jedno — naložila razžagano smreko na voz in jo vzela z vejevjem vred, in je torej dokazano, da sta toženca motila tožiteljico v priznani posesti smreke. Potrjuje sicer priča Franc T., da je videl večkrat koseče toženčeve ljudi na ledini pod grmovjem, v katerem stoji po lokalnem ogledu od posekane smreke ostali štor, in grabeče pokošeno travo na ledini zgoraj, ki sega prav do štora, in da je videl sosebno, kako so pokosili ljudje toženca Ivana Č. ledino do grmovja in prav tako ledino zgoraj do smreke. Tudi potrjuje priča Marija A., da je toženec Ivan A. vzel in domov spravil pred 15 leti dokaj debel meklen, ki je bil posekan prav tik smreke, za katero tu gre. Toda, ako bi se tudi na izpovedi teh dveh prič za dokazano smatralo, da se nahajata toženca, prav toženec Ivan Č. kot nepobijani pravni naslednik Ivana A., v zadnji dejanski posesti prostora, na katerem je rasla smreka, vendar toženca tudi tedaj nista bila upravičena v svoje dejanje, ker po §-u 339. obč. drž. zak. nobene posesti, bodi kakeršna koli, torej tudi nepristne posesti ni smeti samolastno motiti in ukazuje tudi § 346. obč. drž. zak., da je itak zoper nepristnega posestnika iztožiti postavljenje v prejšnji stan. Ako bi se tudi dalo reči, da je možno i pōtem ugovora braniti se zoper tožbo nepristnega posestnika, ta izjema tu ne velja, ker je toženec upravičen k takemu ugovoru le tekom 30 dnij od tistega časa, ko je zvedel za tožiteljevo, nepristno posest mu pridobeče dejanje, v le-tem slučaju sta pa toženca, ki sta po svojih izpovedih zvedela uže marcija meseca 1801. l., da je tožiteljica posekala smreko, ugovarjala nepristnost njene posesti še-le pri naroku dne 15. majnika 1801. l. Toženca se ne moreta sklicevati niti na določbo § 344. obč. drž. zak., da je posestniku dovoljeno silo odbijati s primerno silo, ker to velja le tedaj, kedar bi sodnikova pomoč prišla prepozno; o tem pa tu ne more biti govora, ker sta toženca po svoji trditvi zvedela 16. marcija 1801. l., da je tožiteljica smreko posekala in sta imela torej 30 dnij časa za tožbo in ker se toženca

tudi ne sklicujeta na kako nujnost svojega postopanja. Konečno potrjujeta priči France T. in Marija A. različna posestna dejanja tožencev, torej ne obe priči jednega in istega dejanja, tako da zavržna priča Marija A. niti ne more dopolnjevati izpovedi nesumne priče Franceta T., kateri prav za prav niti ne potrjuje, da bi bila toženca zvrševala svoja posestna dejanja na istem prostoru, kjer je rasla smreka, niti trditi ne more, da se ona, oziroma toženec Franc Č. nahaja v zadnji dejanski posesti omenjenega prostora. Dokazana je torej tu i zadnja dejanska posest tožiteljčina do smreke, kakor tudi, da sta jo toženca samolastno motila v tej posesti.

Na toženčev rekurz je viš. dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 23. decembra 1891, št. 11762 prvosodni konečni odlok predrugačilo in tožbeno zahtevo popolnem odbilo iz tehle razlogov:

V postopanju zaradi motene posesti gre jedino za dokaz zadnje dejanske posesti. Tožitelj mora torej dokazati svoje dejansko in izključno zvrševanje motene posesti, a tudi motenje te posesti. V le-tem slučaju ravna se za smreko, katera je stala ob meji gozdov obeh strank in katero je tožiteljica posekala, razžagala in v gozdu pustila ležečo, toženca pa sta jo razžagano spravila z vejevjem vred iz gozda domov. To svoje dejanje opravičujeta toženca tako, da je bila smreka njuna ter da sta le svojo posest braniti hotela. Bodi, da sta toženca za tako samooblastno dejanje odgovorna v kakem oziru, nikakor pa ni smeti izvajati, da bi bil tist, kateri se samooblastno v svojem pravu brani, uže jedino zaradi tega in brezpogojno na slabem v postopanju zaradi motene posesti. Branitev v posesti moči je le takrat smatrati za motitev, kedar je nepravilna. Tožiteljica niti trdila ni, še manj pa dokazala, da bi bilo glede prepirne smreke drugo pravno in posestno razmerje, nego li glede zemlje, kjer je smreka stala. Ako se drevo na tuji zemlji poseka, razžaga in oklesti, s tem se še ne pridobi posesti do drevesa, katero zakon varuje proti vsakomur in vsikdar. — Ako se v le-tém slučaju razmotriva dejanska posest, tedaj nje ni nikakor smeti izločevati jedino za drevo, ampak odločilna mora biti dejanska posest onega prostora, kjer je prepirna smreka stala, predno so jo posekali. Tožiteljica je tudi svojo tožbo uvedla s trditvijo, da je ona lastnica gozda »za bajerjem« in da je v tem gozdu stala prepirna smreka, katero tožiteljica zahteva kot svojo last. — Uvaževati pa je, kar je tožiteljica v obravnavi sama rekla, da meje med njenim

in nasprotnikovim gozdom ne more določiti natanko, toženca pa sta trdila, da je prepirna smreka stala v drugotoženčevem gozdu. Tožiteljica bi torej morala svojo zadnjo dejansko posest prostora, kjer je smreka stala, dokazati, tega pa ni storila. — Ne glede na to, da je tožiteljica sama priznala, da meje določiti ne more, ozirati se je tu tudi na izpovedi prič. Tožiteljica se sklicuje na to, kako je pred okolo tremi leti prvotoženec sam rekel, da je prepirna smreka njena — tožiteljčina. Te trditve pa priče v dokaz navedene niso potrdile, odnosno so jo celo zanikale kot neresnično. Drugih okolnostij, katere bi izvrševanje posesti dokazovale na prepirnem prostoru, pa ni navedla tožiteljica. Pač pa je potrdil Janez R., kateri je pri tožiteljici služil, da na prostoru okoli smreke in grmovja ni nikdar kosil ali grabil po naročilu tožiteljice, nego da je ta prostor pokosil nekdo drug. Dalje je potrdil Franc T., da so toženčevi ljudje posebno 1890. l. pokosili prepirni prostor in Marija A. pričuje, da je prvotoženec pred blizu 15 leti tik prepirne smreke stoječi meklen posekal in domov spravil. Navedene izpovedi sicer ne podajajo popolnega dokaza, da sta toženca zvrševala posest na prepirnem prostoru, a tudi tožiteljica svoje posesti dokazati ni mogla. Na podlogi teh okolnostij bilo je tožbeno zahtevo odbiti.

Revizijskemu rekurzu tožiteljčinemu je najvišje sodišče z odločbo z dne 30. aprila 1892, št. 4054 ugodilo in konečni odlok prvega sodišča potrdilo z dodatkom, da tožiteljica sicer ni v posesti smreke, katero je januarija meseca posekala, razžagala in oklestila, pač pa v posesti drv in vejevja, in toženca sta dolžna drva in vejevje nazaj peljati na prostor, od koder sta jih odpeljala.

Razlogi:

Iz obravnave je jasno razvidno, da tožiteljica zahteva pomoči v posesti onih v gozdu »za bajaranjem« naloženih drva in vej, katere je iz meseca januarija 1891. leta posekane smreke pridobila in katere sta toženca meseca marcija na svoj dom odpeljala. Da se tožbena zahteva ne glasi na pomoč v posesti drv in vejevja, nego na pomoč v posesti smreke, to je gotovo le napačna značitev predmeta, kajti smreka kot gozdno drevo je prenehala biti, ko so jo posekali in razžagali in torej tudi ne more več biti prepirni predmet. To, da je tožiteljica smreko posekala, razžagala in oklestila, ter zložila pridobljene drva v svojem gozdu, od koder sta jih

toženca odpeljala, priznavata toženca in je torej smatrati za dokazano. Iz tega izhaja, da sta toženca izgubila posest smreke; na stvareh namreč, katere se tako predela, da jim ni moči več vrniti prvotne oblike, izgubi se po taki premembi posest »corpore«. S tem, da je tožiteljica smreko posekala in razžagala, pridobljena drva pa v svojem gozdu naložila, pridobila je posest na teh drvih; to posest sta jej pa toženca odvzela, odpeljavši drva iz skladnice. Popolnem brez pomena je, je li bila tožiteljčina posest smreke nepristna. Bodi, da se je tožiteljica v posest smreke vrinila in da sta toženca zadovoljna z drvni pridobljenimi iz smreke, to bi vendar njuno dejanje po smislu §§ 19 in 344 obč. drž. zak. bilo smatrati kot nedopustno samolastno pomoč, katera nikakor ne opravičuje, da se odbije tožbena zahteva. Uvažujé torej navedene okoliščine, reči je, da sta toženca, odpeljavši tožiteljici drva, proti zakonu posegla v njeno posest.

c) Kdor trdi, da je v posesti služnostne pravice, mora dokazati, da jo je pridobil za svojo osebo.

V pravdi A. J. proti Fr. P. zaradi motene posesti s pr. spoznalo je mestno del. okrajno sodišče v Ljubljani s konečnim odlokom z dné 31. januarija 1892. l., št. 2118 takole: Tožbena zahteva: Tožitelj je v zadnji izključivi dejanski posesti gozdnega deleža v Pijavskem borštu; toženec ga je njej s tem motil, da je dné 15. decembra 1891. l. čez omenjeni gozdni delež gnal svoja dva konja in se torej obsoja, da mora tožiteljevo izključivo dejansko posest omenjenega gozdnega deleža v Pijavskem borštu pripoznati ter se v bodoče vsakega takega motitvenega dejanja tožiteljeve posesti zdržati pod sodno globo za vsak prestop — se zavrača ter mora tožitelj povrniti tožencu zagovorne troške.

Razlogi.

Protokolarno je konstatovano — in to je v prvi vrsti poudarjati — da imajo posestniki vasi Pijave Gorice skupno pašno pravico po vseh delih v Pijavskem borštu in torej tudi v tožiteljevem delu. — S pravico paše je pa po določilih §§ 492, 493 in 499 obč.

drž. zak. uže spojena pravica živinogonje, ker se brez te pravice pravica paše niti izkoristiti ne dá. Da bi pašna pravica po teh delih ne veljala samo za kako letno dobo, to se ni trdilo in take omejitve gledé tega objekta niti ni moči misliti. Nadalje dokazuje ogled, da se je prepirní svet do najnovejšega časa rabil ne samo za to, da se je po njem hodilo in živino gonilo, nego izkazujejo vidne kolesnice po različnih mestih sveta, da se je po tem svetu tudi vozilo. Vse priče so potrdile, da se je tožiteljev svet do najnovejšega časa rabil kot bližnica za živinogonjo, in tožitelj je tudi sam trdil, da je rabo svojega sveta dal preklicati in tako skušal omejiti jo. Ni pa dokazano, da bi se bil kdo in posebno toženec pokoril temu preklicu ter da bi bil tožitelj pridobil si po smislu §-a 313. obč. drž. zak. pravico prepovedi. Glede na vse to torej nikakor ni moči reči, da bi bil tožitelj v zadnji dejanski izključivi posesti svojega gozdnega deleža v Pijavskem borštu in da bi ga bil toženec, goneč konje po tem svetu, motil in bilo je torej zaradi določbe §-a 5. ces. ukaza z dné 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. odbiti tožbeno zahtevo.

Na tožiteljev rekurz je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo de intim. 4. majnika 1892. l., št. 8021 konečni odlok prve instancije premenilo in tožbeni zahtevi povse ugodilo gledé na to, da v tem slučaju ne gré za zvrševanje pašne pravice v tožiteljevem gozdu, nego za gonjo upreženih konj zaradi krajše poti in bi tedaj moral toženec dokazati, da je pridobil posest omenjene služnostne pravice za svojo osebo pod pogoji §-a 313. obč. drž. zak., in gledé na to, da se tak dokaz tožencu ni posrečil, ker zaslišane priče nikakor niso potrdile, da je prav toženec kedaj faktično zvrševal tako pravico živinogonje in ker splošna trditev, da so občani s Pijave Gorice gonili vprežene konje čez tožiteljev gozd zaradi krajše poti in to zvečine le ponoči in potem, ko je bila razglašena druga prepoved — nikakor ne more zadoščati za pridobitev take služnostne pravice v toženčevo korist.

Revizijski rekurz se ni vložil.

Iz upravne prakse.

Občinska oblastva morajo samostojno pozvedovati okolnosti, katerih omenja § 31. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888 o zavarovanji delavcev glede kake nezgode.

Upravno sodišče je z razsodbo z dne 26. marcija 1892, št. 1009 zavrnilo pritožbo občine D., vloženo zoper odločbo ministerstva za notranje reči z dne 12. decembra 1891, št. 23699, s katero je bilo izrečeno, da je občina D. dolžna zvrševati pozvedbe, katerih omenja § 31. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888 o zavarovanji delavcev glede kake nezgode.

Razlogi.

Gre za to, so li politična oblastva upravičena, naročiti dotičnim občinskim oblastvom, da zvrše samostojno pozvedbe o naznanjenih nezgodah po smislu § 31. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 z leta 1888., odnosno, so li ta (občinska) oblastva zavezana, takim naročilom ustrezati. Vsako, v §-u 29. l. c. označeno nezgodo je naznaniti političnemu oblastvu I. instancije. Ako se naznani kaka nezgoda, vsled katere je kaka zavarovana oseba smrt storila ali pa telesno tako poškodovana bila, da bode iz tega nastopila najbrže smrt ali pa nesposobnost za delo na več nego 4 tedne, tedaj je po §-u 31. l. c. s primernimi pozvedbami razjasniti gotove, zlasti pod točkami 1 do 6 tega paragrafa označene momente in prav ta paragraf omenja, da je pozvedbe povzročiti političnemu oblastvu, kateremu se izročajo naznanila o nezgodah. Paragraf 31. pa nič ne določa, kako je pozvedbe zvršiti, in zlasti ne, ali jih naj zvrši politično oblastvo I. instancije samo, ali pa jih sme zvršiti dati po dotičnem občinskem oblastvu; vendar je iz izreka »primerne pozvedbe«
izvajati, da je pozvedbe tako započeti in zvršiti, kakor se zdi primerno političnemu oblastvu. Presoditi je torej političnemu oblastvu, kako naj se vrše pozvedbe. Ako se vidi političnemu oblastvu v kakem konkretnem slučaju primerno, da napominanih pozvedeb ne vrši samo, nego da jih zvršiti dá po dotičnem občinskem predstojništvu, onda gre na strani občinskega predstojništva za stvar, pripadajočo izročnemu področju (čl. IV. zakona z dne 5. marcija 1862, drž. zak. št. 18). Pri takih rečeh pa so dolžne ob-

čine sodelovati tedaj, kedar to določajo splošni in po njih deželni zakoni (čl. VI. zakona z dne 5. marcija 1862 in § 25. občinskega reda za vojvodstvo Štajersko z dne 2. majnika 1864, št. 5. dež. zak.).¹⁾ V istini se nahaja tudi v zakonu o zavarovanji delavcev glede kake nezgode v §-u 32. določba, ki izrecno veleva občinskim oblastvom, da jim je sodelovati pri pozvedovanji o nezgodah. Se ve, da govori ta paragraf le o sodelovanji pri pozvedbah onih faktov, na katere se je ozirati pri ustanavljanji, ima li kdo pravico do odškodovanja in kolika bodi ta odškodba, a ti fakti obsejajo vse one točke, ki so naštetje v poprejšnjem §-u 31. pod 1 do 6 in ki naj bodo predmet pozvedbam, ker je, zlasti glede na §§ 1., 5., 6., 7. in 8. l. c., v §-u 31. pod št. 1, 2, 5 in 6 omenjene dejanske okolščine pri ustanavljanji, ima li kdo pravico do odškodovanja, okolščine, omenjene pod št. 3 in 4 pa pri določitvi o visokosti odškodnine jemati v poštev in je torej smeti §-u 32. zakona o zavarovanji delavcev gledé kake nezgode po pravici pridevati smisel, da so občinska oblastva zavezana, sodelovati sploh pri pozvedbah, katerih omenja § 31. Da pa pod besedo »sodelovanje« v §-u 32. l. c. ni umeti le udeležbe pri pozvedbi, započeti po političnem oblastvu, nego sodelovanje pri izpolnitvi naloge, državni upravi dane v občje, torej tudi samostojno izvršitev pozvedeb po občinskih oblastvih mesto političnih oblastev, to je posneti uže iz tega, ker zakon z dne 5. marcija 1862, v členu VI. in goré navedeni občinski red v §-u 25. rabita pri opisu izročenege področja taisti izraz »sodelovanje« (Mitwirkung).

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. julija 1892.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) V zadnji svoji seji dne 11. t. m. je društveni odbor sklenil, da društvo svoj letošnji izlet napravi v Laški trg. Uvaževal je pri tem sklepu nasvete gg. društvenikov iz Spodnjega Štajerja. Izlet, kateremu se natančnejši program določi pozneje, bode začetkom septembra meseca. — V isti seji je razvil odbornik gospod dr. Babnik načrt, po katerem misli urejevati terminologijsko

¹⁾ Glej § 29. občinskega reda z dne 17. februvarija 1866, dež. zak. št. 2.

gradiivo, ker v to dovoljeni dopust nastopi uže dne 1. avgusta. Odbor je načrtu pritr dil in dovolil potrebni kredit. — Dne 9. t. m. izpolnil je društveni odbor žalostno nalogo, da je položil društveni venec na krsto preminulega društvenika sodnika dra. Skofiča in se po svojih članih gg. Gogoli, dru. Krisperji in dru. Majaronu udeležil pogreba v Škofji Loki.

— (Dr. Fran Skofič †.) Dne 7. t. m. je neizprosna smrt iz srede slovenskih pravnikov ugrabila zopet vrlega moža, Škofjeloškega okrajnega sodnika dra. Frana Skofiča. Ž njim je odišel jeden tistih mož, ki znajo objektivnost svojega stanú spajati z dejansko ljubeznijo za kulturne težnje svojega naroda. Porojen je bil dr. Skofič v Ljubljani 1848. leta od preprostih roditeljev. Dovršivši gimnazijske studije v tem svojem rojstvenem mestu, a vseučiliške studije na Dunaji, stopil je v sodno prakso v Ljubljani, bil 1877. l. imenovan sodnim pristavom za Kostanjevico, pozneje za Novomesto, 1883. l. pa okrajnim sodnikom za Mokronog, odkoder je bil 1886. leta premeščen v Škofjo Loko. Pravniški doktorat je dosegel kot pristav v Kostanjevici. Bolehal je dolgo, dolgo let za jetiko in imel zaradi tega tožno življenje. — Domači pravniški znanosti je zgodaj pokazal svojo ljubezen. Uže v Razlagovem Pravniku l. 1872 nahajamo sestavek: „Javnost sodnijskih obravnav in porotne sodnije,“ ki ga je spisal stud. juris Fr. Skofič. Potem je kratke in popularno pisane pravne sestavke priobčeval v koledarjih Družbe sv. Mohorja, a bil tudi zvest sotrudnik pri dr. Mošetovem Pravniku s šifro „—c“, in ne manj pri sedanjem društvenem „Slov. Pravniku“, ki je iz njegovega peresa prinesel zlasti razpravo „o zbirki pravosodnih zakonov v slov. jeziku“ (1889. l.) in „o idealni konkurenciji“ (1889. l.) Vrh tega je bil med ustanovitelji društva „Pravnika“ ter je tudi priredil „menični zakon in menično pravdo z dotičnimi najvišjesodnimi odločbami“ na slovenskem jeziku za društveno zbirko zakonov. V vseh svojih spisih, kakor tudi odločbah kazal se je pokojnik bistroumnega pravnika s preprostim, a točnim izrazom. Omenjati njegovega ostalega literarnega delovanja v tem listu ne gre, pač pa ne smemo zamolčati, kar kaže pokojnikovo blago in rodoljubno srce, da je namreč imenoval šolsko družbo sv. Cirila in Metoda univerzalno dedno naslednico svojega imetja. Kako je bil dr. Skofič čislan v pravniških krogih sploh, to je pričal njegov sijajni pogreb v Škofji Loki dne 13. t. m., katerega se je vdeležil tudi deželnosodni predsednik g. Kočvar z mnogimi svetovalci. Nagrobno slovo mu je govoril gosp. dr. Majaron. Društvo „Pravnik“ je z drom. Skofičem izgubilo svojega ustanovitelja in prijatelja, pravništvo slovensko odličnega predstavljalja, „Slov. Pravnik“ svojega podpornika in narod slovenski vernega sina. Bodi mu časten spomin med nami!

— (Matej vit. Havelka †.) Dne 19. pr. meseca je v Pragi umrl M. vit. Havelka, vpok. dvorni svetnik, bivši poslanec v dež. zboru češkem in državnem zboru, protektor in častni član Právnické Jednote, častni občan v mnogih mestih in občinah, v 84. letu svoje dōbe. Pokojnik je bil mnogo čislan pravnik po svojem praktičnem in literarnem delovanji. Začetkom je pisal v nemške pravniške liste, pozneje pa je gojil pravno

znanost samo s češkim jezikom, bil prvi in mnogoletni predsednik Právnícké Jednote v Pragi ter mnogo pisal v „Právník“, glasilo tega društva. Za njegovo sedemdesetletnico je Jednota znova izdala „Práva městská“. V deželnem in državnem zboru se je odlikoval s svojo trudoljubivostjo in učenostjo in bil vedno vnet zagovornik pravic češkega naroda.

— (Dr. Rudolf Nowak,) ki je dne 22. majnika t. l. nenadoma na Dunaji umrl, bil je porojen dne 8. decembra 1832. l. na Dunaji in promoviran 1860. l. na Dunajskem vseučilišči doktorjem prava. Od 1859. do 1862. l. sodni praktikant je potem prestopil k odvetništvu in 1869. l. postal odvetnik na Dunaji. Bil je komisar pri odvetniških in judicijalnih državnih izpiti. Poprej z drom. Glaserjem sourednik „allgem oesterr. Gerichts-Zeitung“-e, bil je njen jedini urednik od l. 1872. naprej do svoje smrti. Za zasluge pri tem listu je bil 1884 l. odlikovan z redom železne krone 3. vrste. Pravniških spisov njegovih, in to najraznovrstnejših, je dolga, dolga vrsta. V svojem časopisu je pretresal in reševal kazensko-pravna, civilnopravna in zemljeknjižna vprašanja, kakor tudi vprašanja iz prava eksekucijskega in konkurznega. Skoro k vsaki novi juridični ideji in pripravi reforme je označil svoje stališče in povedal svoje mnenje. Večji pojavi pravniškega slovstva imeli so v njem zanesljivega kritika, a tudi polemika. Pisal je tudi lepe ocene slovečih pravnikov, bodisi pri njih življenji, bodisi o njih smrti. Sosebno znamenit pa je po svojih zbirkah sodnih pravorekov. Uzorno je urejeval najvišjesodne odločbe, katere so se mu dopošiljale; in to je on seosebno lahko storil po zvezah, katere je imel v najvišjesodnih krogih. Izdal pa je tudi dve zbirki uradno prirejenih in uradno priobčenih najvišjesodnih odločeb in to civilno-pravno zbirko v 6 zvezkih z odločbami do konca 1891. l., in pa kazensko-pravno zbirko v 11 zvezkih s 1350 odločbami kasacijskega sodišča od 1874. do 1890. leta. Mož, univerzalno izobražen in temeljit pravnik, zraven pa duhovit in neumoren, je v vseh teh načinih svojega delovanja zapustil dovršena dela. Ž njim je izgubila avstrijska pravna znanost jednega svojih najboljših delavcev. Uredništvo „Ger. Zeitung“ je prevzel sedaj mlad Dunajski odvetnik dr. E. Coumont.

— (Dr. Edvard Herbst †.) Državni poslanec dr. E. Herbst je umrl dne 25. pr. meseca na Dunaji. Porodil se je 1820. l. na Dunaji, kjer je dovršil pravniške studije in potem vstopil v državno službo. Leta 1847. je bil imenovan rednim profesorjem pravne filozofije in kazenskega prava na vseučilišči v Lvovu, a l. 1858. pozvan v Prago. Izmed mnogih njegovih pravniških del te dobe sta najznamenitejši: „Handbuch d. oesterr. Strafrechts“ in „Einleitung in das oesterr. Strafprocessrecht“. Od l. 1861. naprej je bil poslanec v deželnem zboru češkem in v državnem zboru. L. 1867. je postal minister pravosodja in ostal to do 12. aprila 1870, ko je bil imenovan tajnim svètnikom. Odsihdob je bil samo parlamentarec in je nazadnje zastopal v državnem zboru notranje Dunajsko mesto.

— (Nemški pravniški shod) bode letos na povabilo kolegov avstrijskih v štajerskem Gradci. Po pozdravilu dne 7. septembra bodo

razprave v zborih in komisijah od 8. do 10. septembra. Glavni predmet jim bodo vprašanja iz delniškega in borznega zakonodavstva.

— (Resumé pri glavni porotni obravnavi) odpravil se je na Francoskem po zakonu z dne 19. majnika 1881. l. tako, da ne sme predsednik pod ničnostjo govoriti nobenega resumeja; on sme porotnikom razložiti njihove dolžnosti in staviti vprašanja, a ne več. Pač pa so porotniki upravičeni poklicati predsednika v svojo posvetovalnico, in ni v zakonu določeno, da ga morajo spremiti pri tem drugi funkcionarji. Na gibi izjavili so med drugim tudi: Zakonodavec iz leta 1808. mislil je, da ne bode resumé nikoli postal napad na pravice in svobodo zagovora. Kdo zamore danes še zagovarjati to naivno domišljijo in kje je kak sodnik ali porotnik ali odvetnik, kateri bi mogel resnicoljubivo reči, da poročajo predsedniki v svojem resumé-ji brezstranski obravnavno gradivo. Večji del čujem — morebiti nekaterokrat, ne da bi govornik tega zavedel se, — drugega državnega pravdnika, kar je tem bolj nevarno, ker je tak govor zavarovan pred vsakim protivanjem (glej tudi § 325. našega kaz. pr. reda) in ker je upliv govornikov zaradi negovega stališča na porotnike ogromno večji in mogočnejši. — V kazenski pravdi proti Drumontu, katera se je vršila zadnji čas pred porotnim sodiščem v Parizu, poklicali so porotniki po smislu zakona iz 1881. leta predsednika v posvetovalnico, kjer jim je rekel, da bode Drumont obsojen k večjemu v 14-dnevni zapor. Ko so pa porotniki spoznali Drumonta krivim, obsodilo ga je sodišče v 4-mesečno ječo. Dumonteil je potem hitro predložil parlamentu načrt zakona, v katerem se ukazuje, da mora zagovornik predsednika spremiti, keदार gre v porotniško posvetovalnico, in da ima pravico, odgovarjati na „pояsnila“ predsednika. — To posneli smo iz 26. št. let. „Jur. Blätter“ in mislili smo, čitajoč to, da bi bilo pač umestno, če se bi tudi pri nas na enak način, kakor se je to zgodilo na Francoskem 1881. l., odpravil predsednikov resumé, seveda z dodatkom g. Dumonteila. Saj nam je vendar iz vsakdanje prakse in dnevnikov dovolj poznato, kakšno barvo imajo po navadi predsednikovi resuméji! Saj se je uprav v zadnjem času pripetilo, da je nekje predsednik v svojem resuméji naravnost zagovornika dezavuiral, češ, da mu ni treba verjeti, ker pretira. — Določba §-a 325. kaz. pr. r. veleva pač, da ne sme predsednik v svojem končnem govoru izraziti svojega mnenja. Jeli pa to sploh mogoče? Uprav sedaj se nam vidi najboljši čas, popraviti tudi te napake našega kazenskega postopanja, ko se bodo itak pre naredile nekatere odločbe tega zakona v novem kazenskem zakonu.

S.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu štev. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,

c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani. Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je 2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

